

Dr Katarzyna Dośpiał-Borysiak
Katedra Systemów Politycznych
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych
Uniwersytet Łódzki
Ul. Składowa 43
90-127 Łódź

**AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH W JĘZYKU
POLSKIM**

1. Imię i nazwisko:

Katarzyna Dośpiał-Borysiak

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2005 – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany uchwałą Rady Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 17 maja 2005 r. na podstawie rozprawy pt. *Rola Szwecji i Finlandii w kompleksie bezpieczeństwa regionu Morza Bałtyckiego w latach 1995-2002*. Rozprawa została przygotowana pod kierunkiem prof. zw dr hab. Alicji Stępień-Kuczyńskiej.

2000 – tytuł magistra w zakresie stosunków międzynarodowych uzyskany w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Łódzkiego: rozprawa magisterska pt. *Japonia wobec normalizacji stosunków z Chińską Republiką Ludową w latach 1949-1972* przygotowana pod kierunkiem prof. zw dr hab. Małgorzaty Pietrasiak; studia ukończone z wynikiem końcowym bardzo dobrym.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.

Od 21 lutego 2005 r.- obecnie adiunkt w Katedrze Systemów Politycznych Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego (zatrudnienie na podstawie mianowania na czas nieokreślony). W tym czasie pełniłam funkcję administracyjną: prodziekana ds. studenckich na WSMiP UŁ w kadencji 2008 -2012

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

- a. tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego, autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa):

Katarzyna Dośpiał-Borysiak, *Polityka klimatyczna państwa. Norweska droga do zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018, ss. 495.

- b. omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Polityka klimatyczna stanowi stosunkowo nowy obszar aktywności współczesnych państw, który rodzi zasadnicze wyzwania mające swoją genezę zarówno w otoczeniu wewnętrznym, jak i zewnętrznym. W ramach systemu politycznego prowadzi ona do licznych napięć wynikających z konieczności mobilizacji znacznych zasobów dla rozwiązania antycypowanego zagrożenia, którego skala i konsekwencje nie są w pełni rozpoznane. Decydenci tym samym konfrontowani są z rozbieżnością czasową pomiędzy obecnymi nakładami, a korzyściami, które mogą pojawić się w kolejnych dekadach. Jednocześnie polityka klimatyczna dąży *de facto* do zmiany paradygmatu rozwojowego opartego od dwóch stuleci na dostępie do surowców energetycznych pochodzących ze spalania węglowodorów. Przejście do gospodarki niskoemisyjnej oznaczać może głęboką transformację ekonomiczną, a tym samym zmianę dotychczasowej hierarchii grup interesu. Walka ze zmianami klimatu wymaga także zmiany schematów konsumpcyjnych, czyli bezpośrednio wpływa na funkcjonowanie obywateli. Wreszcie sama natura zmian klimatu (jako zjawiska o globalnych przyczynach i konsekwencjach) mobilizuje państwo do znacznej zewnętrznej aktywności w ramach negocjacji klimatycznych, podczas których ściera się spektrum odmiennych interesów narodowych i regionalnych.

Wskazane powyżej obserwacje stanowiły podstawową przesłankę dla podjęcia badań ukierunkowanych na rozwiązanie następującego **problemu badawczego**: jak kształtowana jest polityka klimatyczna współczesnego państwa i dlaczego rodzi wysokie koszty polityczne i ekonomiczne. W ramach tak ujętego problemu badawczego dążyłam do ustalenia uwarunkowań i konsekwencji działań Norwegii w ramach walki z globalnymi zmianami klimatu. W konsekwencji **celem naukowym** niniejszej monografii, zgodnie z przyjętymi ramami teoretycznymi i metodologicznymi była pogłębiona analiza procesu kreowania i realizacji polityki klimatycznej Norwegii poprzez wskazanie procesu politycznego, czynników warunkujących, ram instytucjonalno-prawnych oraz strategii i narzędzi realizacji przyjętych priorytetów norweskiej polityki klimatycznej. Założeniem badawczym było ukazanie zmiennych zależnych i niezależnych norweskiej polityki klimatycznej. Przeprowadzone badania stanowią źródło wiedzy o dylematach politycznych oraz możliwościach ich przezwyciężenia, a tym samym wnoszą istotny wkład do nauk o polityce.

Przedmiotem ustalonego problemu badawczego jest ewolucja polityki klimatycznej państwa norweskiego na przestrzeni trzech dekad, z uwzględnieniem jej ciągłości i zmiany. Ważnym przedmiotem badań pozostają procesy regionalne i międzynarodowe wpływające na

norweską politykę klimatyczną. Analiza obejmuje więc zarówno uwarunkowania polityczne, gospodarcze i społeczne, co ma na celu kompleksowe zbadanie pola badawczego zarówno z perspektywy otoczenia wewnętrznego, jak i zewnętrznego.

W kontekście ustalonego problemu badawczego za **podmioty badań** zostały uznane przede wszystkim organy państwowe (rząd z podległymi mu agendami, parlament, władze lokalne), ale również, partie polityczne oraz organizacje i grupy społeczne (formalne i nieformalne). Pełna analiza badawcza wymagała również uwzględnienia wpływu organizacji międzynarodowych (jak Organizacja Narodów Zjednoczonych, czy Unia Europejska) oraz międzynarodowych organizacji pozarządowych

Praca zasadniczo obejmuje swoim **zakresem czasowym** lata 1987-2017. Punktem wyjścia dla rozważań jest publikacja przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju pod przewodnictwem norweskiej premier Gro Harlem Brundtland raportu pt. *Nasza wspólna przyszłość*, w którym z jednej strony zdefiniowane zostaje pojęcie zrównoważonego rozwoju, a z drugiej pojawia się bezpośrednio nawiązanie do zagrożeń spowodowanych antropogeniczną zmianą klimatu. Za cezurę końcową przyjęto rok 2017, w którym obchodzono 30. rocznicę powstania koncepcji zrównoważonego rozwoju, a zarazem odbyły się wybory parlamentarne w Norwegii.

Rozwiązanie podjętego w monografii problemu badawczego zostało oparte na następujących **założeniach**:

1. Polityka klimatyczna stanowi próbę realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju, gdyż zakłada z jednej strony równowagę interesów na linii człowiek-gospodarka-natura, a z drugiej solidarność międzynarodową i solidarność międzypokoleniową.
2. Polityka klimatyczna w większości państw zasadniczo różni się od innych polityk sektorowych państwa ze względu na wysokie koszty polityczne jej prowadzenia wynikające z: konieczności antagonizowania tradycyjnych grup interesu, podejmowania decyzji ograniczających konsumpcję jednostkową i rozbieżności czasowej pomiędzy nakładami a zyskami.
3. W Norwegii proces kształtowania polityki klimatycznej warunkowany był takimi charakterystycznymi cechami jej systemu politycznego jak konsensualizm, inkluzja i deliberacja.
4. Norwegia jest państwem o wysokiej społecznej świadomości ekologicznej i istotnym miejscu ochrony środowiska w agendzie politycznej.

Na podstawie przyjętych założeń w monografii zostały postawione następujące **hipotezy badawcze**:

1. Polityka klimatyczna zajmuje istotne miejsce w agendzie politycznej Norwegii, chociaż została ona podporządkowana imperatywowi rozwoju gospodarczego opartego na wydobywaniu ropy i gazu.
2. O ciągłości celów i realizacji norweskiej polityki klimatycznej decyduje szeroki, partyjny konsensus polityczny.
3. Istotny wpływ na ośrodki decyzyjne ma otoczenie gospodarcze systemu politycznego, natomiast oddziaływanie organizacji pozarządowych jest ograniczone.

4. Zasady i instrumenty norweskiej polityki klimatycznej mają na celu realizację tradycyjnych założeń polityki zagranicznej państwa, jak solidaryzm i internacjonalizm oraz odgrywanie roli „ekologicznego lidera”.
5. W XXI w. norweska polityka klimatyczna ulega procesowi uwspólnotowienia w ramach Unii Europejskiej.

Dla weryfikacji powyższych hipotez zostały skonstruowane szczegółowe **pytania badawcze**:

1. Jakie podmioty w największym stopniu wpływały na kształt norweskiej polityki klimatycznej?
2. Jaka jest zależność pomiędzy norweską polityką energetyczną i klimatyczną?
3. Jakie osie podziałów politycznych powstały podczas tworzenia zasad polityki klimatycznej Norwegii?
4. Jak przebiegał proces instytucjonalizacji polityki klimatycznej w Norwegii?
5. Jakie były uwarunkowania stanowiska rządu norweskiego podczas negocjacji klimatycznych w ramach UNFCCC?
6. W jakich obszarach norweska polityka klimatyczna realizuje cele zrównoważonego rozwoju?

W **wymiarze teoretycznym** praca odwołuje się do koncepcji zrównoważonego rozwoju, co zostało podyktowane następującymi czynnikami. Po pierwsze, koncepcja zrównoważonego rozwoju stała się swojego rodzaju paradygmatem rozwojowym łączącym imperatyw ekonomiczny, społeczny i ekologiczny w skali globalnej. Po drugie, polityka klimatyczna musi mierzyć się bezpośrednio z konstytutywnymi postulatami zrównoważonego rozwoju jak sprawiedliwość oraz solidarność międzypokoleniowa i dystrybucyjna. Po trzecie, Norwegia wniosła swój wyraźny wkład w rozwój koncepcji chociażby dzięki premier Gro Harlem Brundtland. Ponadto postulowane przez koncepcję metodologicznie połączenie badań procesów gospodarczych, przyrodniczych i społecznych pozwoliło mi na odejście od wąskiego podejścia sektorowego, tworząc nową płaszczyznę interdyscyplinarnych analiz jednak przy zachowaniu dominującej roli perspektywy politologicznej.

Wychodząc od założeń koncepcji zrównoważonego rozwoju podjęłam się próby **teoretycznego ujęcia polityki klimatycznej**, którą rozumiem jako celową działalność państwa mającą na celu ograniczenie (w perspektywie długookresowej) antropogenicznych zmian klimatu, opartą na podejmowanych w skali lokalnej, narodowej i międzynarodowej inicjatywach na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, utrzymania potencjału absorpcyjnego planety oraz adaptacji do zaistniałych lub przewidywanych modyfikacji systemu klimatycznego. Głównym podmiotem tak rozumianej polityki pozostaje wciąż państwo, natomiast coraz bardziej istotna rola przypada organizacjom międzynarodowym, pozarządowym, podmiotom gospodarczym czy wspólnotom lokalnym. Obszar aktywności rządu obejmuje zarówno terytorium danego państwa, jak i (w ramach inicjatyw międzynarodowych) terytoria innych państw. Tym samym na politykę klimatyczną danego państwa składa się zarówno polityka krajowa (ang. *climate policy*), rozumiana jako polityka sektorowa kierowana do podmiotów krajowych, jak i międzynarodowa, oparta na

inicjatywach bi- lub multilateralnych w ramach międzynarodowego reżimu zmian klimatu (ang. *international climate policy* lub wężiej *international climate regime*). Dla jasności wyводу skonstruowany został zintegrowany **model badań polityki klimatycznej**, który może znaleźć swoją praktyczną aplikację również w przypadku innych państw. Główny postulat badawczy zakłada konieczność określenia wewnętrznych czynników warunkujących w trzech wymiarach:

1. politycznym (charakter systemu politycznego, stanowisko głównych aktorów sceny politycznej oraz grup interesu, konsensus partyjny w kwestii celów i środków polityki klimatycznej, czynnik instytucjonalny, regionalny i lokalny wymiar zmian klimatu);
2. gospodarczym (model rozwoju gospodarczego, polityka energetyczna ze szczególnym uwzględnieniem emisji CO₂ *per capita*, dynamika rozwoju energii odnawialnej, zastosowane narzędzia ekonomiczne i technologiczne);
3. społecznym (społeczna percepcja zmian klimatu, miejsce zmian klimatu w dyskursie publicznym, siła oddziaływania ruchu ekologicznego oraz organizacji społecznych, zaangażowanie środowisk naukowych, znaczenie grup podważających antropogeniczny charakter zmian klimatu).

Następnie w postępowaniu badawczym możliwe jest przejście do analizy ostatniego wymiaru

4. międzynarodowego (miejsce w systemie międzynarodowym, model polityki zagranicznej, stanowisko w ramach międzynarodowego reżimu zmian klimatu, preferowane koalicje i bloki regionalne).

Mimo, że model ten opiera się na państwocentrycznym widzeniu rzeczywistości, zakłada istnienie silnych powiązań o charakterze transnarodowym, które powinny zostać poddane analizie podczas każdego etapu badawczego, wskazując na znaczenie gry wielopoziomowej. Przyjęcie powyższego modelu badań ma swoje przełożenie w konstrukcji pracy.

Za ważne narzędzie analizy percepcji zmian klimatu i jego miejsca w agendzie politycznej uznałam również konstruktivism społeczny. Perspektywa konstruktywistyczna umożliwiła mi zbadanie m.in. procesu włączania integralności ekologicznej do katalogu żywotnych interesów, czy solidarności międzynarodowej Norwegii. Odnosząc się do siatki pojęciowej warto również wskazać na pojawiające się odniesienia do koncepcji „reżimu międzynarodowego”, które stanowi według mnie najbardziej adekwatne narzędzie eksplanacyjne, przy pełnej świadomości, że możliwe jest zastosowanie innych koncepcji cząstkowych stosunków międzynarodowych. W pracy znajdują się również nawiązania do „modernizacji ekologicznej”, która zakłada przede wszystkim nacisk na transformację ekologiczną współczesnych państw w wymiarze technologicznym. Powszechnie wykorzystywane jest również określenie „zmiany klimatu”, a nie „ocieplenie klimatu”. Ma ono wskazywać, iż – zgodnie z przewidywaniami Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu – globalnie klimat będzie ocieplał się, natomiast w pewnych obszarach może dojść do jego ochłodzenia.

Złożoność problematyki zdeterminowała dobór **metod badawczych**. Odnosząc się do typologii wprowadzonej przez Andrzeja Chodubskiego, praca opiera się w największej mierze

na metodzie systemowej. Polityka klimatyczna traktowana jest bowiem jako odrębny podsystem aktywności państwa, przetwarzający bodźce płynące z innych podsystemów oraz z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego. Zakładam zarazem, że wykazuje ona ścisłe powiązanie z podsystemem polityki energetycznej. Do otoczenia wewnętrznego zaliczam zatem podmioty i procesy związane z sektorem wydobywczym państwa oraz podmioty społeczne, takie jak organizacje pozarządowe, wysyłające swoje konkretne poparcia i żądania. Natomiast na otoczenie zewnętrzne składa się wpływ międzynarodowego reżimu zmian klimatu, zarówno w wymiarze globalnym jak i regionalnym (w tym Unii Europejskiej i państw nordyckich), które modyfikuje kształt działań narodowych poprzez sprzężenia zwrotne. Konsekwentne zastosowanie metody systemowej znalazło swoje odzwierciedlenie w strukturze pracy.

Przeprowadzenie postępowania badawczego wymagało również zastosowania metod pomocniczych. Metoda historyczno-porównawcza, pozwalająca określić genezę zjawisk politycznych oraz ich wzajemne powiązanie strukturalne, a także metoda decyzyjna, wyjaśniająca procesy zachodzące w ramach ośrodka decyzyjnego przyjęte zostały w rozdziale czwartym i piątym, poświęconym ewolucji norweskiej polityki klimatycznej od 1987 r. i stanowisku partii politycznych. Istotna była również metoda instytucjonalno-prawna, szczególnie w części poświęconej instytucjonalnemu wymiarowi norweskiej polityki klimatycznej oraz w części odnoszącej się do prawnych uregulowań funkcjonowania sektora ropy i gazu oraz Funduszu Emerytalnego. Za pomocne uznałam również ujęcia ilościowe zastosowane w trzeciej części książki, jak i jakościowe – widoczne w części czwartej. Natomiast część piąta w największym stopniu wykorzystuje metodę porównawczą (analogii) – głównie modelu wzorca. Zastosowane zostały również metody empiryczne opierające się na obserwacji i opisie określonych zjawisk, metody ogólnologiczne (analiza, synteza oraz rozumowanie dedukcyjne bądź indukcyjne) oraz metoda czynnikowa. Wśród technik badawczych w badaniach wykorzystano m.in.: analizę zawartości dokumentów źródłowych, wywiad oraz analizę i krytykę literatury przedmiotu.

W celu zapewnienia możliwości rozwiązania problemu badawczego i weryfikacji postawionych hipotez **struktura rozprawy** została oparta na pięciu częściach, z czego pierwsza stanowi ramy teoretyczno-konceptualne, a pozostałe odnoszą się do poszczególnych wymiarów norweskiej polityki klimatycznej. Zgodnie z celami merytoryczno-metodologicznymi rozprawa ma charakter problemowy z zachowaniem porządku chronologicznego. W rozdziale pierwszym analizie został poddany proces rozwoju domeny ekologicznej współczesnych państw – ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji zrównoważonego rozwoju – zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i empirycznym. Uniwersalny charakter i inkluzyjność definicyjna skłoniła mnie zarazem do pewnej krytyki koncepcji zrównoważonego rozwoju.

W kolejnym rozdziale zdefiniowano istotę polityki klimatycznej mając na uwadze zarówno perspektywę wewnętrzną, jak i międzynarodową. Moje rozważania koncentrowały na elementach konstytutywnych polityki klimatycznej jak cele, zasady i narzędzia oraz na wyzwaniach natury politycznej, związanych z jej formułowaniem i wdrażaniem. Badania

odniosły się również do możliwości interpretacyjnych problemów polityki klimatycznej z perspektywy koncepcji reżimu międzynarodowego.

W części drugiej omówiony został polityczny wymiar norweskiej polityki klimatycznej. W rozdziale trzecim wyodrębniłam poszczególne etapy kształtowania stanowiska Norwegii w kwestii redukcji emisji gazów cieplarnianych w kraju i za granicą w latach 1987-2017. Następnie przeanalizowałam stanowisko norweskich partii parlamentarnych w kwestii polityki klimatycznej, ze szczególnym uwzględnieniem wspólnej platformy pogładowej w tej kwestii (rozdział czwarty). Natomiast rozdział szósty stanowi bezpośrednie odniesienie do znaczenia zmieniającej się roli Arktyki dla interesów geopolitycznych Norwegii, w tym również celów polityki klimatycznej. W centrum zainteresowania znalazły się kluczowe obszary, takie jak Morze Barentsa, Svalbard i Lofoty. Swoiste zamknięcie tego obszaru badań stanowi ocena aktywności władz lokalnych w obszarze walki ze zmianami klimatu.

Natomiast trzecia część monografii zakłada wyjaśnienie uwarunkowań gospodarczych norweskiej polityki klimatycznej. Punkt wyjścia dla analizy stanowi ogólny model rozwoju gospodarczego państwa, ze szczególnym uwzględnieniem jego polityki energetycznej. Zostaje również podjęta próba charakterystyki wielkości i struktury emisji gazów cieplarnianych Norwegii (rozdział szósty). Jest to istotne dla dalszego wyводу, gdyż bezpośrednio warunkuje narzędzia ekonomiczne i technologiczne polityki klimatycznej, co jest przedmiotem badań w rozdziale ósmym. Rozdział siódmy podnosi natomiast kluczową kwestię historii, rozwoju i znaczenia sektora ropy i gazu. W tym miejscu wyjaśniono dwie kluczowe kwestie, a mianowicie stopień realizacji zamierzeń polityki klimatycznej przez państwową firmę Statoil oraz włączenie problemów zmian klimatu jako wytycznych w zarządzaniu Funduszem Emerytalnym.

Część czwarta została natomiast poświęcona rozważaniom o społecznym wymiarze norweskiej polityki klimatycznej. Kontekst ten jest istotną zmienną zależną, warunkującą wybory decydentów. Punktem wyjścia badań jest percepcja przez społeczeństwo norweskie problemu zmian klimatu, jak również społeczna ocena wysiłków władz w obszarze polityki klimatycznej dokonana w rozdziale dziewiątym. Jako trzy kluczowe kanały kształtowania publicznego dyskursu w kwestii zmian klimatu uznano badania naukowe, media oraz organizacje społeczne. Tym ostatnim poświęcony został odrębny rozdział dziesiąty, który odnosi się do organizacji pozarządowych o charakterze ekologicznym, jak np. Bellona, do organizacji profilowanych, w tym Klimarealistene (czyli sceptyków tezy o antropogenicznym charakterze zmian klimatu), do międzynarodowego ruchu ekologicznego oraz innych organizacji istotnych dla norweskiego życia publicznego.

Końcowa piąta część wskazuje na uwarunkowania międzynarodowe. Jako trzy płaszczyzny analizy przyjęto negocjacje międzynarodowe prowadzone przez strony Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (rozdział jedenasty), oddziaływanie UE oraz państw nordyckich (rozdział dwunasty). W każdym przypadku zostały zdefiniowane bodźce zewnętrzne, ale również norweska odpowiedź na nie. Szczególną uwagę przywiązano do dwóch płaszczyzn norweskiego oddziaływania w skali międzynarodowej:

inicjatyw związanych z wylesieniem oraz w obszarze energii. W tej części dokonano również oceny skuteczności międzynarodowych instrumentów polityki klimatycznej Norwegii.

W zakończeniu pracy znalazło się podsumowanie całości badań i następujące **wnioski ogólne**:

1. W okresie trzydziestu lat norweska polityka klimatyczna ewoluowała od idealizmu, przejawiającego się przyjęciem unilateralnego celu stabilizacji emisji i obłożeniem sektora wydobywczego podatkiem węglowym (1987-1995), poprzez przejście w kierunku modelu międzynarodowego tzn. poszukiwania redukcji emisji w ramach instrumentów ekonomicznych oferowanych przez reżim zmian klimatu (1995–2006), poprzez koncentrację na rozwiązaniach technologicznych oraz na inicjatywach międzynarodowych (2007-2013), aż do próby powrotu do początkowej roli ekologicznego lidera, poprzez koordynację z UE oraz pomoc rozwojową. W efekcie można potwierdzić, iż norweska polityka klimatyczna stanowi specyficzne połączenie zasady opłacalności kosztowej z zasadą solidarności międzynarodowej.

2. Badania wykazały, iż cele i założenia polityki klimatycznej zostały podporządkowane imperatywowi rozwoju sektora energetycznego, czyli utrzymaniu możliwości w obszarze eksportu ropy i gazu. Dyskursywnie i koncepcyjnie cele polityki klimatycznej i energetycznej państwa zostały powiązane wspólnym założeniem zakładającym, iż Norwegia poprzez eksport ropy i gazu zapobiega wykorzystaniu bardziej emisyjnego węgla, przyczyniając się tym samym do spadku globalnych emisji. W kwestii tej wystąpiło zjawisko, które można określić mianem „klasowego kompromisu” pomiędzy sektorem pracy reprezentowanym przez Partię Pracy, a sektorem kapitału z Partią Konserwatywną na czele.

3. Model gospodarki norweskiej jest korzystny dla ambitnych programów proklimatycznych, gdyż państwo zachowało znaczny zakres kontroli i własności, dopuszczając inwestycje prywatne wyłącznie w celu unowocześnienia i poprawy konkurencyjności. W tym układzie wpływ grup lobbingsowych pozostał znacząco ograniczony, co ułatwiało aktorom politycznym proces decyzyjny.

4. Jednocześnie istotnym czynnikiem ekonomicznym warunkującym norweską politykę klimatyczną była struktura produkcji energii elektrycznej oparta na odnawialnych zasobach wodnych. W przeciwieństwie do wielu państw europejskich Norwegia nie ma już możliwości redukcji emisji w tym sektorze, a w związku z tym musi podjąć działania skierowane wobec kluczowego dla gospodarki i dobrobytu sektora wydobywczego, innych gałęzi, a także wobec obywateli. W konsekwencji decydenci polityczni, nie chcąc budzić sprzeciwu zarówno kompleksu przemysłowego, jak i wyborców korzystających z przywilejów społeczeństwa konsumpcyjnego, musieli poszukiwać międzynarodowych narzędzi dla realizacji celów polityki klimatycznej.

5. Odnosząc się do kwestii otoczenia społecznego, w którym podejmowane były polityczne decyzje strategiczne w kwestii zmian klimatu, należy podkreślić, że norweskie społeczeństwo charakteryzowała wysoka świadomość problemu globalnego ocieplenia i jego antropogenicznych przyczyn. Miało to bezpośrednie przełożenie na dyskurs publiczny, który oscylował wokół kwestii odpowiedzialności poszczególnych podmiotów publicznych i prywatnych za redukcje emisji gazów cieplarnianych i nie odnosił się do elementarnych kwestii

genezy problemu. Zarazem obywatele przesunęli na rządzących główny ciężar rozwiązania wyzwań i oczekiwali konkretnych regulacji.

6. Na percepcję wyzwań klimatycznych niebagatelny wpływ miały media, rozwój badań naukowych oraz podmioty pozarządowe. To one w największym stopniu odpowiedzialne były za informowanie i edukowanie społeczeństwa, zarówno w kwestii krajowych rozwiązań, jak i międzynarodowego reżimu zmian klimatu. Pełniły one także istotną rolę głównych recenzentów decyzji kolejnych rządów. Główne ostrze krytyki wobec inercji politycznej kierowane było ze strony organizacji pozarządowych oraz Kościoła Norweskiego podważającego obowiązujący paradygmat dominacji sektora ropy i gazu. Podmioty te były gotowe do otwartej konfrontacji zarówno z politykami, jak i instytucjami publicznymi. Owa konfrontacja nie przybierała jednak, szczególnie od początku XXI w., form radykalnych i raczej ograniczona została ramami demokratycznego dialogu.

7. Analiza zarówno wystąpień, dokumentów państwowych oraz konkretnych inicjatyw wskazuje na istotną rangę jaka jest przypisywana koncepcji zrównoważonego rozwoju w Norwegii. Spuścizna premier Gro Harlem Brundtand jest niezaprzeczalna, ponieważ w wymiarze deklaracyjnym i normatywnym doszło do pełnej inkorporacji koncepcji do polityk sektorowych, w tym klimatycznej. Za przejaw poszukiwania równowagi między imperatywem gospodarczym i środowiskowym należy niewątpliwie uznać moratorium na działalność wydobywczą w obszarach wrażliwych, takich jak np. Lofoty. Ewidentne są również przykłady realizacji przez Norwęgę podstawowej zasady zrównoważonego rozwoju – solidarności dystrybucyjnej np. poprzez pomoc rozwojową udzielaną państwom rozwijającym się w ramach Inicjatywy Klimatyczno-Leśnej oraz solidarności międzypokoleniowej, której dowodem jest włączenie czynnika klimatycznego do zasad inwestowania norweskiego Funduszu Emerytalnego. Pełna implementacja zasady zrównoważonego rozwoju jednak nie następuje, stąd wskazanie w tytule, iż Norwegia, podobnie jak inne państwa, dopiero wkroczyła na drogę do całkowitego zrównoważenia.

Powyższe wnioski uprawniają do stwierdzenia, iż **hipotezy badawcze pracy zostały zweryfikowane** pozytywnie. Potwierdzono, iż polityka klimatyczna zajmuje w Norwegii ważne miejsce w agendzie politycznej już od końca lat 80. XX w., natomiast jest ono warunkowane dominującym dla gospodarki państwa oddziaływaniem sektora wydobywczego. Istotny dla konstrukcji i realizacji polityki klimatycznej pozostaje też konsensus polityczny obejmujący większość partii parlamentarnych. Rozważania wykazały również jednoznacznie, iż wpływ organizacji pozarządowych jest drugorzędny, chociaż widoczny zwłaszcza w pierwszych etapach formułowania polityki. Uzasadniono również prawdziwość stwierdzenia, iż na arenie międzynarodowej polityka klimatyczna realizuje tradycyjne role polityki zagranicznej Norwegii (szczególnie w obszarze pomocy dla państw rozwijających się). Natomiast w XXI w. widoczny jest stały trend integracji Norwegii w ramach polityki klimatyczno-energetycznej UE.

Aktualność oraz zasięg przyjętego pola badawczego wymagały zapoznania się z szerokim zakresem **źródeł oraz literaturą przedmiotu**. Ważnym etapem w postępowaniu badawczym była analiza źródeł pierwotnych. Badaniom zostały poddane oficjalne materiały i dokumenty norweskich instytucji publicznych, przede wszystkim rządu i parlamentu tj.

ustawy, rozporządzenia, koncepcje, a także plany polityki klimatycznej i energetycznej oraz strategie i raporty (tzw. białe księgi). Przydatne okazały się również stanowiska Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz Ministerstwa Ropy i Energii. Badania z zakresu międzynarodowej polityki klimatycznej oparto na dorobku prawnym ONZ w zakresie zmian klimatu, przede wszystkim Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu wraz z uzupełniającymi ją aktami, takimi jak Protokół z Kioto czy Porozumienie paryskie. Uwzględniono również akty normatywne UE z zakresu polityki klimatyczno-energetycznej tj. komunikaty Komisji Europejskiej, dyrektywy i rozporządzenia.

W publikacji wykorzystano raporty agencji i instytucji państwowych, przemówienia i deklaracje norweskich polityków oraz strategie koncernu naftowego Statoil. Badania danych statystycznych przeprowadzono na podstawie opracowań Norweskiego Biura Statystycznego (nor. Statistisk sentralbyrå), Międzynarodowej Agencji Energii, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz Rady Nordyckiej.

Analiza źródeł stanowiła etap wstępny do pogłębionego przeglądu literatury przedmiotu. Problem znaczenia współczesnych wyzwań ekologicznych oraz ekologizacji polityki współczesnych państw był analizowany m.in. na podstawie prac: Johna Dryzeka, Maartena Hajera, Garetta Hardina, Dennisa oraz Donelli Meadowsów, Martina Jänike, Jamesa Meadowcrofta, czy Clausa Offe. W części poświęconej rozważaniom nt. koncepcji ekologicznej modernizacji i zrównoważonego rozwoju wykorzystałam dorobek Raymonda Cléménçon, Michaela Dittmara, Davida Gibbsa, Arhura Mola, oraz Ørnulfa Seippela.

Do ustalenia ram conceptualnych rozprawy inspirowałam się badaniami poświęconymi polityce klimatycznej zarówno w wymiarze narodowym jak i międzynarodowym prowadzonymi m.in. przez Ulricha Becka, Hugh Compstona, Anthonego Giddensa, Benjaminą Görlacha, Melisę Lane, Nancy Rosenblum i Nicolasa Sterna. Analiza klimatu jako globalnego dobra wspólnego została oparta o wieloletnie badania noblistki Elinor Ostrom, ale również Seo Niggola, Jouni Paavola, Anthony'ego Patta, czy Williama Nordhousa. Natomiast wkład w analizę procesu negocjacji międzynarodowych i kształtowania międzynarodowego reżimu zmian klimatu wniosły prace Christiny Figueres, Roberta Keohane, Detlefa Sprinza, Elizabeth Zelljadt i Johna Voglera.

Wiele ciekawych publikacji poświęconych problemowi zmian klimatu i polityce klimatycznej zaczerpnięto z czasopism naukowych, takich jak: „Climate and Development”, „Climate Policy”, „Environmental Politics”, „Global Environmental Change”, „International Environmental Agreements”, „Journal of Environment and Development”, „Organization and Environment”, „Scandinavian Political Studies” czy „West European Politics”.

Warto podkreślić, iż norweskie badania nauk społecznych w kwestii zmian klimatu stoją niewątpliwie na wysokim poziomie, jednak są stosunkowo wąskie w porównaniu do osiągnięć innych obszarów wiedzy. Ich intensyfikacja nastąpiła dopiero na początku XXI w., kiedy środowisko naukowe zauważyło lukę w badaniach nad społecznymi przyczynami i konsekwencjami decyzji politycznych i gospodarczych państwa, co tym bardziej uzasadnia adekwatność podjęcia tematu.

Obecnie funkcjonuje w Norwegii kilkanaście akademickich zespołów badawczych, które podejmują wieloaspektowe badania nad klimatem. Reprezentują je przede wszystkim duże ośrodki naukowe, takie jak Oslo, Bergen czy Trondheim. Na Uniwersytecie w Oslo działa Centrum Badań Ekonomicznych im. Ragnara Frischa zajmujące się gospodarką zmian klimatu; Centrum Międzynarodowych Badań nad Klimatem i Środowiskiem (CICERO) – podejmujące badania interdyscyplinarne; Wydział Socjologii i Geografii – podnoszący problemy wrażliwości, adaptacji i transformacji społecznej, oraz Grupa Zasobów Naturalnych, koncentrująca się na krajowym i międzynarodowym zarządzaniu surowcami. Wśród jednostek stołecznych wyróżniają się także dwa wydziały Norweskiego Uniwersytetu Biologicznego: Wydział Ekologii i Zarządzania Zasobami Naturalnymi oraz Międzynarodowych Studiów nad Środowiskiem i Rozwojem. Szerokie badania (głównie z zakresu nauk ścisłych) podejmowane są również na Uniwersytecie w Bergen oraz na Norweskim Uniwersytecie Nauki i Technologii w Trondheim (NTNU).

Wśród istotnych ośrodków należy wymienić również Instytut Fridtjofa Nansena, działający od 1958 r. think tank, zajmujący się poza kwestiami arktycznymi również międzynarodową polityką ochrony środowiska, oraz Instytut Badań nad Pokojem w Oslo [ang. Peace Research Institute Oslo (PRIO)], badający m.in. wpływ zmian klimatu na konflikty zbrojne. Działalność ekspercka i analityczna podejmowana jest również przez norweskie organizacje pozarządowe, takie jak Bellona oraz ZERO (ang. Zero Emission Resource Organisation). W ostatnich latach powstało również kilkanaście centrów doskonalenia wiedzy, które stanowią najczęściej przejaw współpracy pomiędzy kilkoma ośrodkami np. The Norwegian Centre for Climate Services oraz Bjerknes Centre for Climate Research. Ważny obszar norweskiej aktywności naukowej dotyczy badań polarnych. W kraju istnieją wyspecjalizowane jednostki naukowe, do których należą Norweski Instytut Polarny, Norweska Akademia Badań Polarnych położona na Svalbardzie czy Instytut Fridtjofa Nansena, które integrują badaczy obszaru i prowadzą zaawansowane projekty o charakterze międzynarodowym.

Za szczególnie cenne uznaję prace autorów norweskich, którzy odnieśli się bezpośrednio do polityki klimatycznej Norwegii z różnych perspektyw. Marianne Ryghaug i Thomas Skjølsvold podjęli problem komunikacji zmian klimatu w Norwegii; Leiv Lunde, Knut H. Sørensen i Robert Næss problem percepcji zmian klimatu; Steinar Andresen i Shardul Agrawala skoncentrowali się na międzynarodowej polityce klimatycznej Norwegii, a Anne Sydnes, Eivind Hovden oraz Gard Lindseth dokonali analizy jej ewolucji w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym. Należy odnieść się również do autorów, którzy podjęli problem poszczególnych instrumentów polityki klimatycznej Norwegii, jak Camilla Bretteville i Guri Bang Sjøfting.

Wśród polskich autorów zajmujących się problemami środowiskowymi w perspektywie politologicznej należy wymienić m.in. Andrzeja Delorme, Roberta Alberskiego, Tadeusza Klementewicza, Halinę Lisicką, Andrzeja Papuzińskiego, czy Helenę Wyligatę. Natomiast sama koncepcja zrównoważonego rozwoju pojawia się m.in. w pracach Stefana Kozłowskiego, Henryka Kretka, Ewy Rokickiej, Zdzisławy Piątek, Adama Płachciaka, czy

Wiesława Sztumskiego. Pomocne okazały się prace poświęcone problematyce bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego oraz zmian klimatu Krzysztofa Księżopolskiego, Tomasza Młynarskiego, oraz Marka Pietrasia. Książka ostatniego autora, poświęcona międzynarodowemu reżimowi zmian klimatu, była szczególnie istotna podczas badań międzynarodowego wymiaru norweskiej polityki klimatycznej.

Dla ukazania problematyki norweskiej wykorzystano m.in. publikacje Ryszarda Czarnego, który przeprowadził pogłębioną ocenę stosunków politycznych i gospodarczych w regionie nordyckim, w tym również odniósł się bezpośrednio do problemów energetyczno-klimatycznych Norwegii. Ważną inspiracją były prace dotyczące problemów systemu politycznego Norwegii: Andrzeja Kubki, który dokonał analizy z perspektywy podziałów socjopolitycznych, Joachima Osińskiego w wymiarze instytucjonalno-prawnym czy Włodzimierza Anioła – w odniesieniu do modelu nordyckiej modernizacji. Ważny wkład wnieśli również badacze prezentujący problemy norweskie z różnych perspektyw badawczych np. Michał Łuszczuk, Wojciech Nowiak oraz Magdalena Tomala.

W podsumowaniu należy podkreślić, iż ze względu na zakres przeprowadzonych badań, przyjęte ramy epistemologiczne oraz walory analityczne publikacja wnosi istotny **wkład do nauk o polityce**. Za pionierskie należy uznać skoncentrowanie na nowym obszarze aktywności państwa jakim jest polityka klimatyczna. Nowatorski charakter pracy wynika zatem z trzech elementów: 1. wykazania procesu autonomizacji polityki klimatycznej, jej instytucjonalizacji oraz operacjonalizacji zarówno w wymiarze podmiotowym jak i przedmiotowym; 2. politologicznej refleksji nad dylematami polityki klimatycznej jak konflikt interesów grupowych czy rozwiązywanie problemów długookresowych; 3. Przeprowadzeniu postępowania badawczego wobec państwa wysokorozwiniętego, o skonsolidowanej formie demokracji i dużych aspiracjach w obszarze ochrony środowiska, które zarazem oparło swój model rozwojowy na eksporcie ropy i gazu.

Przeprowadzone badania nie mające swojego odpowiednika w literaturze krajowej i zagranicznej stanowią ważny wkład zarówno w empiryczny stan wiedzy, jak również refleksję teoretyczną.

Praca powstała jako rezultat badań i konsultacji przeprowadzonych na Norweskim Uniwersytecie Nauki i Technologii w Trondheim w okresie lipiec-wrzesień 2010 i czerwiec 2014 r. finansowanych przez Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy w ramach Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Badania cząstkowe były również prezentowane podczas krajowych i międzynarodowych konferencji odbywających się w Gdańsku, Łodzi, Kielcach, Poznaniu Szczecinie, Sztokholmie, Warszawie, Wrocławiu i Lublinie, w tym również podczas Kongresów Politologii, Europeistyki oraz IPSA.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Moja dotychczasowa kariera naukowa związana jest z Wydziałem Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie jestem zatrudniona w Katedrze Systemów Politycznych. Mój dorobek naukowy obejmuje autorstwo trzech

monografii, współredakcję trzech monografii zbiorowych (2 w języku angielskim), redakcję tomu tematycznego czasopisma w języku angielskim, autorstwo 11 artykułów w czasopismach (w tym 4 w języku angielskim, z czego 1 w wydawnictwie zagranicznym) oraz 15 artykułów w monografiach zbiorowych (w tym 4 w języku angielskim, z czego 3 w wydawnictwach zagranicznych), łącznie 4 recenzje, sprawozdania i wstępy oraz 1 tłumaczenie książki. Według Google Scholar moje prace były cytowane 35 razy (w tym H-index – 3).

W moich dotychczasowych badaniach wyróżnić można następujące nurty badawcze a. zmiany klimatu jako wyzwanie polityczne, b. przemiany społeczne i polityczne w państwach nordyckich, c. procesy integracyjne w Europie, d. Polska wobec dylematów współczesności.

a. Zmiany klimatu jako wyzwanie polityczne

Nurt ten stanowił wprowadzenie do problematyki badań w ramach dzieła głównego, ale również służył weryfikacji wniosków cząstkowych. W artykule pt. *State's Dilemmas in the Area of Climate Policy – Case of Norway*, "Miscellanea Oeconomicae". Studia i Materiały Wydział Zarządzania i Administracji Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach" 2015, nr 4, s. 83-96 skoncentrowałam się na określeniu czynników przyczyniających się do aktywności państw w ramach negocjacji klimatycznych z perspektywy modeli racjonalnego wyboru. Wyodrębniając obszar racjonalności międzynarodowej oraz determinanty narodowe polityki klimatycznej państwa podkreśliłam również znaczenie czynników gospodarczych wskazując na rosnące znaczenie z jednej strony bezpieczeństwa energetycznego jak i tzw. „zielonej” gospodarki.

Ważne pytanie badawcze mojej rozprawy dotyczyło stanowiska norweskich ugrupowań politycznych wobec problemu zmian klimatu. Rozważania na ten temat zostały zawarte w dwóch artykułach. Pierwszy z nich pt. *Norweskie partie polityczne wobec problemu zmian klimatu i polityki klimatycznej*, „Studia z polityki publicznej” 2015, t. 8, nr 4, s. 141-158 został włączony do rozprawy i następnie rozbudowany. Materiał ten przedstawiono podczas seminarium zorganizowanego w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie w dniu 9 grudnia 2015 r. pt. *Państwa skandynawskie. Współczesne wyzwania i dylematy*. Drugi artykuł pt. *Problemy zrównoważonego rozwoju w programach norweskich partii politycznych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: organizacja i zarządzanie” 2017, z. 104, s. 175-191 został poddany dyskusji podczas Międzynarodowego Kongresu Naukowego pt. *Zrównoważony rozwój – perspektywy na przyszłość*, zorganizowanego przez Wydział Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej, Zabrze 19-20.05.2017.

Natomiast całościowe wnioski dotyczące rozważań o funkcjonowaniu norweskiego sektora wydobywczego znalazły swoje rozwinięcie w artykule pt. *Model of State Management of Petroleum Sector – Case of Norway*, "International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal. Northern Europe. New Political, Economic and Social Trends" 2017", Vol. 20, No 1, s. 97-112, który prezentowałam podczas XXIV Kongresu IPSA odbywającego się na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w dniach 23-28 lipca 2016 r.

Warto podkreślić, iż proces badawczy poświęcony norweskiej polityce klimatycznej wymagał również zbadania zewnętrznych czynników ją warunkujących. Podjęłam w związku z tym szerszą refleksję nad dynamiką zmian politycznych i gospodarczych w regionie arktycznym, która określała wybory Norwegii w kwestii współpracy regionalnej oraz eksploatacji surowców naturalnych. Przyjmując założenie, iż zmiany klimatu stają się kluczową zmienną wpływającą na międzynarodową rangę regionu skupiłam się na dwóch pytaniach badawczych: jakie interesy strategiczne wpływają na dynamikę relacji regionalnych oraz jakie rozwiązania przyjmowane są w kwestii zmian klimatu wobec jednego z najbardziej wrażliwych klimatycznie regionów świata. Odpowiedź na pierwsze z pytań została opublikowana w trzech artykułach: *Polityczne spory o Arktykę*, [w:] *Konflikty i spory międzynarodowe* (tom. 2), R. Łoś, J. Regina-Zacharski (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010, s. 425-440; *Gdy pęka lód. Polityka Unii Europejskiej wobec Arktyki*, „Analizy Natolińskie” 2011, t. 49, nr 1, s. 1-22, oraz *Polityka Norwegii w regionie Dalekiej Północy – konsekwencje dla Unii Europejskiej*, „Athenaeum” 2016, t. 50, s. 107-122.

Wykazałam w nich płaszczyzny konfliktu pomiędzy poszczególnymi państwami arktycznymi wynikające m.in. z nowych możliwości dostępu do surowców, nieuregulowanych obszarów jurysdykcji państw, intensyfikacji ruchu morskiego, czy zwiększenia obecności militarnej. Natomiast do procesów stabilizujących zaliczyłam instytucjonalizację stosunków regionalnych oraz wzrost zaangażowania Unii Europejskiej.

Rozważania poświęcone możliwościom współpracy w kwestii ochrony arktycznego klimatu znalazły swoje rozwinięcie w artykułach: *Wielopoziomowe zarządzanie a zmiany klimatu w regionie arktycznym*, [w:] *Arktyka na początku XXI wieku. Między rywalizacją a współpracą*, M. Łuszczuk (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin 2013, s. 191-214, oraz *Governance of a Climate Change - the Case of the Arctic*, „Miscellanea Oeconomicae. Studia i Materiały Wydział Zarządzania i Administracji Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach” 2014, nr 2, s. 111-124.

Zastosowałam w nich koncepcję wielopoziomowego zarządzania (multi-level governance), z uwzględnieniem modelu państwocentrycznego oraz zdecentralizowanego. W postępowaniu badawczym wyodrębniłam i scharakteryzowałam poszczególne poziomy globalny, transnarodowy, narodowy, regionalny i subregionalny wskazując na kluczowe dla każdego z poziomów podmioty oraz ich strategie w kwestii zmian klimatu. W konkluzjach wskazano, iż troska o klimat jako dobro wspólne wymaga wielopoziomowej inkluzji angażującej zróżnicowane podmioty, a przez to nie może być wyabstrahowana od takich kwestii jak tożsamość, suwerenność, wspólnotowość, czy subsydiarność.

Problematyka arktyczna została podjęta również podczas dwóch konferencji naukowych odbywających się na Uniwersytecie Łódzkim: *Konflikty i spory międzynarodowe. Uwarunkowania i konsekwencje społeczno-polityczne*, 20-21.10.2008 r. oraz podczas *Dnia Arktyki*, 4.03.2014 r.

b. Przemiany społeczne i polityczne w państwach nordyckich

W trakcie przebiegu całej kariery naukowej kluczowym obszarem moich zainteresowań pozostają państwa nordyckie. Analizie poddawana jest zarówno polityka poszczególnych państw jak i ich działania kolektywne. Ujęcie takie umożliwia zarówno wskazanie cech indywidualnych, ale również weryfikację zasadności stosowania generalizacji w przypadku grupy pięciu państw.

Punkt wyjścia dla badań stanowiła monografia pt.: *Polityka Szwecji i Finlandii w regionie Morza Bałtyckiego*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2006, ss. 400 oraz wydanie drugie z 2007 r., powstała na podstawie zmodyfikowanej rozprawy doktorskiej. Zasadniczy cel niniejszej pracy polegał na ukazaniu polityki Szwecji i Finlandii w regionie Morza Bałtyckiego od początku członkostwa w Unii Europejskiej w 1995 r. do roku 2005. Do podjęcia tematu skłonił mnie fakt, iż analiza problematyki bezpieczeństwa bałtyckiego podejmowana jest często jednostronnie i niewyczerpująco, gdyż skupia się na zagadnieniach związanych z polityką bezpieczeństwa i polityką zagraniczną poszczególnych państw, z pominięciem kwestii jej regionalnych uwarunkowań. Z drugiej zaś strony, w przypadku spojrzenia ogólnoregionalnego, w centrum zainteresowania znajdują się problemy oddziaływania organizacji i instytucji regionalnych, przy pomijaniu roli poszczególnych państw. Dokonałam więc połączenia analizy integracji europejskiej i współpracy międzynarodowej z kwestią bezpieczeństwa w duchu Szkoły Kopenhaskiej odwołującej się zarówno do klasycznego realizmu politycznego, jak i konstruktywizmu. W związku z tym odchodząc od schematów akcentujących znaczenie rozszerzenia NATO o Litwę, Łotwę i Estonię – dominujących debatę polityczną o regionie – udowodniono, iż realną sytuację kształtowały w znacznej mierze procesy integracyjne.

Elementem nowatorskim pracy była analiza porównawcza polityki Szwecji i Finlandii. Za punkt wyjścia przyjęto wyraźną zbieżność wyborów politycznych tych dwóch nordyckich państw, którą potwierdza prowadzona w czasie „zimnej wojny” polityka neutralności, a w latach 90. XX w. wspólny akces do UE i kontynuacja polityki militarnego niestowarzyszenia. Przeprowadzona analiza wykazała, iż owe podobieństwa stanowią konsekwencję dwóch czynników: z jednej strony zbliżonej percepcji zagrożeń regionalnych, a z drugiej postrzegania, ze względów strategicznych, wzajemnych wyborów jako kluczowych dla bezpieczeństwa narodowego każdego z państw.

Swoistym uzupełnieniem i rozszerzeniem powyższych rozważań były dwa artykuły: „*Splendit Isolation*” – *rozważania o szwedzkiej polityce neutralności*, [w:] *Cultura et Politica. Studia i rozprawy dedykowane Profesorowi Jerzemu Kmiecowskiemu*, A. Stępień-Kuczyńska, M. Olędzki (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2006, s. 390-403; *Polityka bezpieczeństwa Finlandii: od polityki neutralności do militarnego niestowarzyszenia. Rola integracji europejskiej*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe a bezpieczeństwo państwa*, C. Skuza, W. Wróblewski (red.), Print Group Daniel Krzanowski, Szczecin 2007, s. 119-132.

W dwóch przypadkach stosując analizę systemową, założyłam pokazanie procesualnego i ewolucyjnego charakteru zmian polityki bezpieczeństwa Szwecji i Finlandii, ze

szczególnym uwzględnieniem wpływu otoczenia zewnętrznego. Wskazałam, iż neutralność zimnowojenna była wyborem, który miał pomóc małym państwom w zachowaniu suwerenności w przypadku konfliktu między mocarstwami, a w czasie pokoju zdystansować je względem napięć natury ideologicznej. Swoistym zamknięciem i podsumowaniem okresu badań poświęconych problemom bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego stanowił artykuł: *Morze Bałtyckie jako przykład regionalnego kompleksu bezpieczeństwa*, [w:] *Międzynarodowa integracja w basenie Morza Bałtyckiego*, M. Drzonek, J. Jartyś, A. Staszczuk (red.), Księgarnia Akademicka, Szczecin-Kraków 2008, s. 45-60.

Na podstawie zebranych wcześniej konkluzji cząstkowych założyłam, iż na przełomie wieków istotnym procesem stała się regionalizacja bezpieczeństwa międzynarodowego, spowodowana faktem występowania w konkretnym regionie danej grupy zagrożeń. Zastosowałam w związku z tym koncepcję kompleksu bezpieczeństwa rozumianego za Barry Buzanem jako grupę państw, których bezpieczeństwo jest związane ze sobą do tego stopnia, iż bezpieczeństwo narodowe nie może być poddane racjonalnej analizie lub rozwiązaniu bez uwzględnienia bezpieczeństwa pozostałych państw. Przyjęto, iż region Morza Bałtyckiego nosi miano funkcjonalnego kompleksu bezpieczeństwa, co oznacza, iż stosunki między państwami charakteryzuje stosunkowo trwała współzależność bezpieczeństwa, która wyróżnia te państwa na tle pozostałych. Wykazałam też, iż centralnym procesem kształtującym relacje bezpieczeństwa w regionie pozostawały procesy integracyjne w ramach Unii Europejskiej.

Powyższa konkluzja zainicjowała kolejny nurt badawczy dotyczący miejsca i znaczenia państw nordyckich w ramach Unii Europejskiej. Postawiono pytanie o to jakie czynniki zdecydowały o tym, iż grupa państw o podobnym modelu społeczno-politycznym oraz silnych więzach wewnątrzregionalnych inaczej definiowała swoje interesy względem zjednoczonej Europy. Odpowiedzi na to pytanie badawcze zostały opublikowane w formie monografii: *Państwa Nordyckie a Unia Europejska*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2007, ss. 182. Kierując się teoriami neofuncjonalistycznymi wykazałam, że członkostwo w Unii Europejskiej lub też rezygnacja z niego wynikała z pragmatycznej analizy potencjalnych zysków zarówno politycznych jak i ekonomicznych, ale także, choć w mniejszej mierze z ideologicznych i emocjonalnych pobudek. W polityce nordyckich członków Unii Europejskiej zauważono widoczną zbieżność priorytetów zarówno politycznych, ekonomicznych jak i społecznych polegającą m.in. na sprzeciwie wobec tendencji federalistycznych w Europie oraz dominacji wielkich mocarstw. Natomiast stosunek Islandii i Norwegii do procesów integracyjnych kontynentu charakteryzowały obawy o zachowanie tożsamości narodowej i przeświadczenie, iż interesy małych państw nie są odpowiednio zabezpieczone w ramach UE. Rozszerzając obszar badań za zasadne uznałam również zbadanie wpływu procesów integracyjnych na współpracę internordycką i wykazałam, iż koordynacja nordycka w ramach UE została zawężona do kilku wybranych obszarów, w których tradycyjna współpraca nordycka osiągała najlepsze rezultaty jak ochrona środowiska, polityka zatrudnienia czy też równouprawnienie i jawność działań instytucji.

Dopełnieniem rozważań zawartych w wyżej omówionej monografii był artykuł: *Islandia wobec procesów integracyjnych w Europie*, „Stosunki Międzynarodowe” 2007, t. 35, nr 1–2, s.

181-195. Punktem wyjścia dla analizy stanowiła w tym przypadku teoria Immanuela Wallersteina systemów-światów. Dlatego też w centrum zainteresowania znalazły się kwestie mające istotne znaczenie dla postrzegania przez Islandię procesów integracyjnych jak: peryferyjne położenie skutkujące brakiem wymiany materialnej i intelektualnej z innymi częściami świata, specyficzny model gospodarki opierający się przynajmniej do I. 70 XX w. na sektorze rybnym oraz uzależnienie od polityki innych państw przede wszystkim Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych oraz państw nordyckich. W konkluzjach udowodniono, iż bilans udziału Islandii w Europejskim Obszarze Gospodarczym należy uznać jako pozytywny, a perspektywa pełnej integracji choć możliwa jest mało prawdopodobna chociażby z powodu eurosceptycyzmu islandzkim elit politycznych.

Problematyka szerszego tła relacji pomiędzy Norwegią a Unią Europejską znalazła natomiast rozwinięcie w artykule pt. *Norwegia a Unia Europejska – historia, stan obecny i perspektywy dwustronnych stosunków*, [w:] *Europa XXI w. Perspektywy i uwarunkowania integracji europejskiej*, M. Musiał-Karg (red.), Wydawnictwo Naukowe INPiD UAM, Poznań 2007, s. 85-100. W artykule wyodrębniłam te czynniki, które są dla Norwegii kluczowe w kontaktach bilateralnych z UE jak pragmatyzm i ekonomizacja, co znalazło swoje potwierdzenie w późniejszych badaniach poświęconych polityce klimatycznej.

Przedstawiona w powyższych pracach diagnoza stopnia integracji państw nordyckich z Unią Europejską skłoniła mnie do kolejnych pytań dotyczących możliwości kreacji przez nie norm i zasad organizacji. Mając na uwadze deuschańską koncepcję państw nordyckich jako „pluralistycznej wspólnoty bezpieczeństwa” badałam na ile komunikacyjny interakcjonizm widoczny jest w ich wizji oddziaływania zewnętrznego UE. Skupiłam się w związku z tym na dwóch „wektorach” owego oddziaływania: północnym oraz wschodnim. Poświęcone nim zostały dwa artykuły: *Nordyccy członkowie UE a północny wymiar*, [w:] *Wymiar Wschodni UE. Wielowymiarowość integrującej się Europy*, A. Staszczuk, J. Jartyś (red.), Zapol, Szczecin 2007, s. 113-132, oraz *Polityka wschodnia nordyckich członków Unii Europejskiej*, [w:] *Polityka wschodnia Polski. Uwarunkowania, koncepcje, realizacja*, A. Gil, T. Kapuśniak (red.), Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin-Warszawa 2009, s. 381-394. W pierwszym artykule wykazałam, iż dzięki właściwemu definiowaniu priorytetów Finlandii udało się wywrzeć wyraźny wpływ na politykę zagraniczną Unii. Zamiast skupiać się na ochronie własnej tożsamości w ramach Unii wolała ona rozszerzyć unijną tożsamość poprzez kształtowanie polityki na północy kontynentu. Helsinki poznały narzędzia wielopoziomowego przetargu politycznego typowego dla kształtowania stanowiska Unii, a przez to zrealizowały własne priorytety polityczne. Dwóm pozostałym nordyckim członkom unii przypadła mniej spektakularna rola kontynuatorów działań, chociaż Szwecja przyczyniła się do podjęcia istotnej dyskusji o ochronie środowiska naturalnego i miejscu obwodu kaliningradzkiego, a Dania zwróciła uwagę UE na problemy Arktyki.

Swoistym podsumowaniem rozważań o miejscu i roli Europy Nordyckiej stanowi tom pod moją redakcją pt. *Northern Europe. New Political, Economic and Social Trends*, “International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal”, który ukazał się w grudniu 2017 r. (Vol. 20, No 1). Tom stanowi wynik pracy kierowanego przeze mnie Zespołu

badawczego obszaru bałtycko-nordyckiego skupiającego naukowców różnych dziedzin zajmujących się regionem. Moją intencją było odniesienie zarówno do tradycyjnych cech tzw. modelu nordyckiego jak współpraca subregionalna, czy sprawny model zarządzania publicznego, ale również do nowych zjawisk jak wzrost populizmu, wzmożone procesy migracyjne i kryzys polityki multikulturalizmu stanowiących wyzwanie aksjologiczne dla nordyckich społeczeństw i elit politycznych.

c. Procesy integracyjne w Europie

Obserwacje dotyczące znaczenia procesów integracyjnych dla funkcjonowania państw nordyckich sprowokowały mnie do pytań dotyczących kondycji i głównych kierunków współpracy w skali całego kontynentu. W efekcie wraz z zespołem pracowników Katedry Systemów Politycznych kierowanym przez prof. Alicję Stępień-Kuczyńską przygotowałam artykuł poświęcony europejskim systemom politycznym opublikowany w tomie *European Culture in Diversity*, K. Kujawińska Courtney, M. Łukowska, E. Williams (ed.), wydany przez wydawnictwo Cambridge Scholars Publishing (A. Stępień-Kuczyńska, K. Dośpiał-Borysiak, M. Potz, M. Rączkiewicz, *European Political Systems*, s. 91–105). Artykuł miał na celu diagnozę głównych czynników wpływających na kształt europejskich systemów politycznych. W swojej części rozważań skupiłam się przede wszystkim nad refleksją dotyczącą teoretycznego wymiaru wpływu otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego na system polityczny. Odnosząc się do teoretyków analizy systemowej jak Dawid Easton, Gabriel Almond, Bingham G. Powell wskazałam na rolę otoczenia, znaczenie poparcia i żądań kierowanych wobec systemu, wpływ reżimu politycznego. Określiłam również przyczyny wzrostu znaczenia otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego do których zaliczyłam m.in. osłabienie struktur państwa, zwiększenie roli środków masowego przekazu i opinii publicznej i lepszą artykulację potrzeb społecznych.

Tematyka analizy systemowej znalazła również swoje pośrednie odzwierciedlenie w kolejnym tekście: A. Stępień-Kuczyńska, K. Dośpiał-Borysiak, *European Dialogue: Problems, Barriers, Perspectives*, „Polish Political Science Yearbook” 2007, Vol. XXXVI, s. 7-11. W swojej części rozważań skupiłam się na kwestii celów i kierunków współpracy europejskiej. W warstwie teoretycznej uwzględniłam teorię systemów-światów I. Wallersteina oraz oceniłam możliwości eksplanacyjne teorii integracji jak funkcjonalizm, tranzakcjonizm, czy wielopoziomowe zarządzanie. Wykazałam, że procesy integracyjne w ramach UE pełnią kluczową rolę integrującą i stabilizującą, natomiast niezbędna jest refleksja nad tożsamością europejską oraz dialog o charakterze pan-europejskim.

Problematyka ta miała również swoje istotne miejsce w projektach mojej jednostki, czego dowodzą dwie międzynarodowe konferencje, których byłam sekretarzem (*Dialog Zachód-Wschód*, 5-6 kwiecień 2005 r.; *Regiony Europy – uwarunkowania, wyzwania i perspektywy rozwoju*, 26-27 listopada 2007 r.). Wyniki zostały opublikowane w dwóch tomach pod moją współredakcją: A. Stępień-Kuczyńska, K. Dośpiał-Borysiak, R. Łoś (red.) *Regiony Europy - uwarunkowania, wyzwania i perspektywy rozwoju*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2009,

ss. 458; A. Stępień-Kuczyńska, K. Dośpiał-Borysiak (red.), *Regiony: Polska – Europa – Świat*, Wyd. Mado, Toruń 2009, ss. 415.

Podjęty wątek kompleksowego spojrzenia na procesy integracyjne w Europie skłonił mnie do rozwinięcia badań poświęconych oddziaływaniu UE w jej bezpośrednim sąsiedztwie. W duchu neoliberalizmu politycznego analizowałam normatywny i praktyczny wymiar oddziaływania organizacji przede wszystkim na północy kontynentu. W efekcie powstał artykuł pt. *Role Unii Europejskiej w regionie Morza Bałtyckiego*, [w:] *Unia Europejska na rozdrożu. Wybrane problemy*, A. Adamczyk (red.), Wydawnictwo Naukowe INPiD UAM, Poznań 2008, s. 135-148. Ze względu na centralne dla moich badań zainteresowanie państwami nordyckimi zbadałam również cele, rozwój i skuteczność Północnego Wymiaru jako nowego narzędzia oddziaływania UE. W artykule pt. *The Northern Dimension of the European Union*, [w:] *European Union – Present and Future*, W. Gizicki (ed.), Wydawnictwo KUL, Lublin 2009, s. 107-144 skoncentrowałam się na wskazaniu kluczowych dla funkcjonowania tego programu elementów jak konieczność inkluzji zainteresowanych partnerów m.in. organizacji regionalnych i władz lokalnych, ale również brak struktury finansowania. Istotna rola jaka przypisywana jest Rosji znalazła swoje wyjaśnienie w artykule pt. *Wymiar Północny jako lokalny przejaw relacji Unii Europejskiej z Rosją*, [w:] *Unia Europejska i Rosja. W kierunku nowego otwarcia*, B. Piskorska (red.), Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, s. 103-123. Wskazano w nim, iż Północny Wymiar odegrał ważny wpływ na aktywizację lokalną po dwóch stronach wspólnotowej granicy, jednak nie miał istotnego przełożenia na rozwiązanie problemów strategicznych we wzajemnych relacjach. Ogólne podsumowanie rozważań dotyczących Północnego Wymiaru znalazło się w opracowaniu pt. *Wymiar południowy, północny i wschodni: osiągnięcia, szanse, wyzwania*, t. 1 (Prace Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin-Łódź-Warszawa 2009, ss. 88) napisanym przy współautorstwie Pawła Borkowskiego i Tomasza Kapuśniaka. Przeglądowo ukazano w nim genezę, rozwój, ramy formalne i finansowe oraz programy wymiarów wskazując jednocześnie płaszczyzny współpracy, ale również interesy kolizyjne w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Podjęta współpraca zaowocowała również artykułem: K. Dośpiał-Borysiak, T. Kapuśniak, *Wschodni wymiar w polityce Unii Europejskiej*, „Studia Europejskie” 2008, nr 4, s. 219-239.

d. Polska wobec dylematów współczesności

Wyżej naszkicowane nurty badawcze zainspirowały mnie również do postawienia pytań dotyczących stanowiska Polski wobec opisywanych zjawisk. W pierwszej kolejności podjęłam refleksję nad procesem integracji Polski ze strukturami Unii Europejskiej. Wyniki badań zostały zaprezentowane podczas polsko-rosyjskiej szkoły politologicznej zorganizowanej na Uniwersytecie E. Łomonosowa w Moskwie oraz w Tule w dniach 6-9 września 2007 r., a następnie opublikowane w formie artykułu pt. *Poland and the EU – Past and Present of the Process of Integration*, [w:] *Gosudarstvo. Politika. Obszestwo: materiały rusko-polskiej politologicznej szkoły, Moskwa-Tula-Łódź 6-9.09. 2007*, I. Batanina (ed.), Tula 2007, s. 61-77. W publikacji podjęłam kwestie procesu negocjacyjnego, miejsca Polski w

systemie instytucjonalnym UE oraz priorytetów politycznych i gospodarczych w ramach UE. Natomiast największe walory epistemologiczne przypisuję części poświęconej analizie polskiej wizji celów i narzędzi integracji europejskiej. Wskazuję m.in. na przyczyny ówczesnego poparcia dla procesów „poszerzania” (przyjęcie do UE Ukrainy), a nie „pogłębiania” integracji (opór wobec Traktatu Reformującego) oraz na strategię tworzenia elastycznych sojuszy w ramach przetargu wewnątrzinstytucjonalnego.

Na dalszym etapie badań odniosłam się również do znaczenia Partnerstwa Wschodniego w ramach polskiej polityki zagranicznej. Podnoszący tę problematykę artykuł pt. *„Eastern Partnership” of the EU in the Context of Twenty Years of Polish Foreign Policy – Priorities, Dimensions, Challenges*, *“Political Studies Forum”* 2010, Vol. 2, s. 7-25 został przedstawiony podczas międzynarodowego sympozjum *Ideologies, Values and Political Behaviors in Central and Eastern Europe* zorganizowanego przez Wydział Nauk Politycznych, Filozofii i Komunikacji Uniwersytetu Zachodniego w Timisoarze (4-6.12.2009 r.). W duchu ogólnych teorii polityki zagranicznej pokazałam ciągłość celów związanych z integracją Polski ze strukturami euroatlantyckimi, a także polską wizję nadania UE czytelnej tożsamości w jej kontaktach ze wschodnimi partnerami.

Zainteresowanie polską perspektywą znalazło również swoje odniesienie w artykule pt. *Polska polityka klimatyczna – analiza czynników politycznych, społecznych i ekonomicznych*, „e-PolitiKon” 2013 (numer tematyczny: Klimat i Polityka), nr 7, s. 108-139. W artykule kierując się metodą czynnikową sprecyzowałam przed jakimi wyzwaniem politycznymi, społecznymi i gospodarczymi stoi polska polityka klimatyczna. Do czynników politycznych zaliczyłam fakt, iż polska demokracja, ze względu na znaczną fluktuację ekip rządzących, charakteryzowała się brakiem strategii w celu rozwiązania problemów długookresowych, a jednocześnie niechęć do polityki klimatycznej (w szczególności unijnej) lub jej marginalizowanie wyróżniała praktycznie wszystkie partie parlamentarne.

Za podsumowanie badań odnoszących się do problematyki polskiej uznaję książkę pod moją współredakcją: *Civic and Uncivic Values in Poland. Value Transformation, Education, and Culture*, S. Ramet, K. Ringdal, K. Dośpiał-Borysiak (ed.), Central European University Press, Budapest – New York 2018, ss. 370. Wraz z prof. Sabriną Ramet oraz prof. Kristenem Ringdalem (oboje reprezentujący NTNU w Trondheim) dokonaliśmy przeglądowej analizy zmian aksjologicznych zachodzących w ramach społeczeństwa oraz instytucji politycznych. Konstruując strukturę książki skupiliśmy się na trzech kierunkach obejmujących: ramy normatywne i ewolucję systemu politycznego; rolę i wpływ wartości na funkcjonowanie społeczeństwa; oraz narzędzia socjalizacji jak edukacja i kultura. Artykuł zamieszczony w tomie, którego byłam współautorką pt. *European Values in Poland: The Special Case of Ethnic and National Minorities* (współautorzy M. Klonowski, A. Włodarska-Frykowska), s. 79-104 odnosił się do problemu percepcji miejsca oraz statusu prawnego mniejszości narodowych i etnicznych. Mój wkład koncentrował się na wyjaśnieniu znaczenia przemian demokratycznych oraz standardów europejskich dla percepcji mniejszości narodowych oraz na określeniu statusu owych mniejszości w polskim systemie prawnym.

Badania w ramach powyższych nurtów realizowane były poprzez:

1. badania własne: np. Autonomia terytorialna – uwarunkowania historyczne, społeczne i polityczne (2009 r.), Uwarunkowania polityki klimatycznej w wybranych państwach europejskich (2011 r.), „Uwarunkowania polityki klimatycznej Norwegii – wymiar polityczny, społeczny i ekonomiczny” (2014 r.)
2. badania statutowe Katedry Systemów Politycznych UŁ m.in. w ramach wnioskowanych projektów *Unia Europejska jako oparty na wartościach podmiot sceny globalnej. Teoria a Praktyka*, czy *Europe as a Source of Synchrony*.
3. grantu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z programu ‘Granty na Granty’ (2015).

Współpraca międzynarodowa

Niezwykle istotna dla rozwoju naukowego była dla mnie współpraca z następującymi ośrodkami zagranicznymi:

- a. NTNU w Trondheim – gdzie dwukrotnie prowadziłam badania indywidualne w 2010 i 2014 r. w ramach Funduszy Norweskich. Prezentowałam i konsultowałam wówczas wyniki moich badań przed zespołem politologów m.in. Ula Listhaug, Espenem Moe, Kristenem Ringdalem, Sabriną Ramet, Marit Reitan, Erikiem Solemem. W efekcie współpracy powstała również książka *Civic and Uncivic Values in Poland. Value Transformation, Education, and Culture* z udziałem badaczy w Niemiec, Norwegii, Polski oraz USA.
- b. Uniwersytet Otto von Guericke w Magdeburgu – gdzie uczestniczyłam w międzynarodowych konferencjach pt. *European Identity: Escape from the “them and us”- Opposition?*, 30.11– 1.12.2009 (referat – *European Identity in the teaching practice at the University of Lodz*, oraz *Föderalismus in Europäischen Mehrebenensystem*, 13-14.10.2010 (referat – *Hochschulkooperation: International Cooperation of the University of Lodz*). Kontakty znalazły swoje rozszerzenie w wymiarze dydaktycznym i skutkowały zorganizowaniem dla studentów projektu dotyczącego współpracy uniwersytetów (*Hochschulkooperation: International Cooperation of the University of Lodz*) 13-14 May 2010, oraz nawiązaniem współpracy w ramach programu dydaktycznego Bachelor Plus finansowanego przez DAAD, którego byłam koordynatorką na WSMiP.
- c. Narodowy Uniwersytet Studiów Politycznych i Administracji w Bukareszcie – gdzie podczas konferencji *International Student Conference of the V4 and Romania, 25 years since the Fall of Communism*, Bukareszt 26-27.03.2015 organizowanej na szczeblu ambasadorów występowałam jako opiekun grupy doktorantów z Uniwersytetu Łódzkiego i prezentowałam jako gość plenarny referat pt. *25 years since the Fall of Communism – Polish Perspective*. Nawiązana współpraca zaowocowała złożeniem wniosku w ramach programu Horyzont2020 w 2018 r.

Ponadto realizowałam w ramach programu Erasmus pobyty dydaktyczne (teaching mobility) w Uniwersytecie w Magdeburgu (Niemcy), 9-15 styczeń 2009 r. oraz w Uniwersytecie Santiago de Compostela (Hiszpania), 4-10 kwiecień 2012 r., a także brałam udział w Letniej Szkole

Politologów organizowanej przez Uniwersytet w Tule oraz Uniwersytet im. M.A. Łomonosowa w Moskwie, wrzesień 2007 r. Za bardzo ważny z perspektywy moich badań uważam również udział w międzynarodowej konferencji *Applying Pierre Bourdieu's Concepts and Perspective for International Studies of Northern Europe and Baltic Sea Region*, Södertörn University, Centre for Baltic and East European Studies (CBEES), Stockholm, 21-22.11.2016 (wystąpienie: *Norwegian public opinion on climate change in the light of Pierre Bourdieu's concept of habitus*).

Osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne

Od początku pracy zaangażowana jestem w działalność naukową, dydaktyczną i organizatorską na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ. Prowadziłam liczne przedmioty znajdujące się w programie studiów dla kierunków w języku polskim: politologia, stosunki międzynarodowe, bezpieczeństwo narodowe; oraz w języku angielskim: international political studies, international marketing i Asian studies. Należały do nich wykłady: Integracja europejska, Introduction to political studies, Międzynarodowe stosunki polityczne, Nauka o państwie i prawie, Political systems, System polityczny RP, Systemy polityczne w regionach świata, Theory of international relations, Współczesne systemy polityczne, Wstęp do stosunków międzynarodowych.

Opracowałam i prowadziłam autorskie zajęcia bezpośrednio związane z wskazanymi obszarami badawczymi: wykłady – EU as a global actor, Polityka regionalna, Regionalizm i federalizm w Europie, Socio-political transformation in Poland, Zrównoważony rozwój – poziom globalny, regionalny i lokalny; oraz konwersatoria, m.in.: Central and Eastern European Countries in Process of Socio-political Transformation, Nordic Europe – Peripheries that Matter, Projekty unijne i polityka regionalna UE, Region Morza Bałtyckiego jako przykład współpracy europejskiej, Regionalizm w stosunkach międzynarodowych, State Environmental Management, Systemy polityczne w regionie Morza Bałtyckiego, System polityczny a procesy integracji, regionalizacji i globalizacji. Część z powyższych zajęć przygotowałam również w formie e-learningu.

Ponadto aktywnie uczestniczyłam w procesie doskonalenia dydaktycznego na WSMiP. Byłam członkiem wydziałowej komisji ds. systemu ECTS, uczestniczyłam w pracach nad programem kształcenia dla kierunku anglojęzycznego International Political Studies oraz programem Politologia 35+.

Łącznie prowadziłam: 16 wykładów (w tym 5 w języku angielskim), 11 konwersatoriów (w tym 4 w języku angielskim), 5 seminariów (w tym 4 magisterskie), oraz 2 ćwiczenia. Byłam promotorem 18 prac licencjackich i 27 prac magisterskich oraz recenzentem 4 prac licencjackich i 47 prac magisterskich. Jestem obecnie promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej mgr. Mateusza Radziszewskiego.

W ramach mojej pracy naukowej staram się uczestniczyć w pracach ciał oraz organizacji naukowych zarówno o charakterze krajowym i zagranicznym. Od roku 2006 pełnię funkcję skarbnika przy Łódzkim Oddziale Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, a w 2018 r.

zostałam prezesem Łódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich. Należę również do Komisji Badań nad Integracją Europy działającej przy Łódzkim Oddziale Polskiej Akademii Nauk. W latach 2016-2017 byłam członkiem International Political Science Association.

Ponadto, aktywności zawodowe na które warto zwrócić uwagę to: prodziekan ds. studenckich WSMiP UŁ w latach 2008-2012, członek Uczelnianego Kolegium Elektorów na kadencję 2008-2012, członek Senatu UŁ w latach 2008-2012, członek Uczelnianej Komisji ds. regulaminu studiów w latach 2008-2012, członek Wydziałowego Kolegium Elektorów na kadencję 2016-2020, członek komisji kwalifikacyjnej na studia 2004-2007, członek Rady Wydziału w latach 2008-2012 oraz 2016 – obecnie.

Otrzymałam następujące nagrody Rektora UŁ: za osiągnięcia naukowe - indywidualną II stopnia 14/10/2007 za książkę pt. *Polityka Szwecji i Finlandii w regionie Morza Bałtyckiego*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2006; zespołową I stopnia za książkę pt. *European Culture in Diversity*, ed. Krystyna Kujawińska Courtney, Maria Łukowska, Evan Williams, Cambridge Scholars Publishing 2011, 15/10/2012; oraz za osiągnięcia dydaktyczno-organizacyjne indywidualną II stopnia, 17/10/2011.

Popularyzacja nauki i współpraca z otoczeniem

Uważam również, iż bardzo istotna rola przypada popularyzacji prowadzonych przeze mnie badań oraz szerzej wiedzy z zakresu nauk o polityce. Służyły temu m.in. następujące inicjatywy: organizacja i prowadzenie cyklu wykładów z Wiedzy o społeczeństwie i integracji europejskiej dla maturzystów w latach 2008-2012; utrzymywanie kontaktów z partnerskimi liceami; opieka nad Olimpiadą z Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym w latach 2006-2008 oraz coroczna współpraca podczas organizacji etapu okręgowego olimpiady; organizacja w 2007 r. Olimpiady Wiedzy o Unii Europejskiej; zorganizowanie telemostu z działem przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Jerzego Buzka i Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce oraz pięciu ośrodków naukowych – Forum GO!spodarka dotyczącego sytuacji gospodarczej w Unii Europejskiej, 23 marca 2012 r.; udział z ramienia UŁ w Strefie edukacyjnej podczas Łódź Foto Festiwal edycja 2018 - dyskusja panelowa Future Scenarios 21.06.2018 - <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/ul-na-fotofestiwalu-2018>, udział w Bazie Ekspertów UŁ (obszar: polityka klimatyczna), <https://biuroprasowe-uni-lodz.prowly.com/releases/eksperci-ul>, komentarze UŁ – 1,5° C limit dla Ziemi, YouTube Kanał UŁ, udział w Projekcie Wiedza w Empiku (4.12.2018), gdzie promowałam przetłumaczoną przez siebie książkę M. Maslina, *Zmiany klimatu*, Oxford University Press, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018, ss. 220 - <https://www.empik.com/empikultura/projekt-wiedza-uniwersytet-lodzki-w-empiku-dr-katarzyna-dospial-borysiak-zmiany-klimatu-co-mo,18677,a> (książka została zrecenzowana z Serwisie Nauka w Polsce Polskiej Agencji Prasowej, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,30810,zmiany-klimatu-lepiej-wiedziec-pozno-niz-wcale.html>).

Moje komentarze dotyczące wyzwań polityk klimatycznej znalazły się również w:

Faktach TVN, 13.10.2018, <https://fakty.tvn24.pl/ogladaj-online,60/kataklizmy-na-polnocy-susze-na-poludniu-czarny-scenariusz-dla-polski,875896.html>,

TVP3 Łódź, 4.12.2018, <https://lodz.tvp.pl/40268723/04122018-0730>,

Radio Łódź, 5.12.2018, Zmiany klimatyczne i ich skutki dla Ziemi, https://www.radiolodz.pl/broadcast_posts/49079-zmiany-klimatyczne-i-ich-skutki-dla-ziemi-jestem-eko,

Radio Tok FM, 8.12.2018, Skąd wiadomo to, co wiadomo o zmianach klimatu?, <https://audycje.tokfm.pl/gosc/dr-Katarzyna-Dospial-Borysiak/10050>,

Serwisie Samorządowym PAP, 11.12.2018, http://samorzad.pap.pl/depesze/wiadomosci_centralne/188086/Klimatyczny-impas--Trudna-droga-do-porozumienia-klimatycznego--.

Łódź, 3 stycznia 2019 r.

Katarzyna Dospiał-Borysiak